

## Kastamonu İli Orman Ürünleri Endüstrisi<sup>a</sup>

\*Adem GÖKÇE<sup>1</sup>, Mehmet Hakan AKYILDIZ<sup>2</sup>

<sup>1</sup>TÜİK Kastamonu Bölge Müdürlüğü, Kastamonu

<sup>2</sup>Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi, Kastamonu

\*Sorumlu yazar: [adem.gokce@tuik.gov.tr](mailto:adem.gokce@tuik.gov.tr)

Geliş Tarihi: 22.06.2010

### Özet

Sektörel olarak özellikle imalat sanayi, üretim faktörlerinin uygun olduğu ortamlara göre yoğunluk kazanmaktadır. Orman ürünleri endüstrisi üretim faktörleri açısından bakıldığında Kastamonu'nun önemli bir varlığa sahip olduğu görülmektedir. İllerin ve ülkenin gelişimi ve istenilen kalkınmışlık seviyelerine ulaşmada, kaynaklarının iyi bilinmesi ve bu kaynakların azami düzeyde değerlendirilmesi büyük bir öneme sahiptir.

Bu çalışmada, Kastamonu ili orman varlığı, orman ürünleri endüstrisi ve bu kapsamda faaliyet gösteren işletmeler incelenmiştir. Bu amaçla; orman ürünleri alanında faaliyet gösteren, 10 ve üzeri personel istihdam eden işletmelere anket uygulanmıştır. 2005 yılından itibaren Kastamonu ilinin de teşvik kapsamına alınması sebebiyle, anket çalışmasında 2003-2007 arasındaki veriler değerlendirilerek değişim incelenmiştir.

Sonuç olarak; Kastamonu'nun orman varlığı ve orman ürünleri endüstrisi açısından oldukça zengin olduğu görülmüştür. İstihdamı yüksek olan işletmelerde mesleki eğitimin önemli olduğu ve kapasite kullanımının arttığı tespit edilmiştir. Ayrıca, işletme büyüklüğü arttıkça nitelikli eleman istihdamının ve üretimin arttığı, ihracata yönelimin olduğu gözlemlenmiştir. Teşvik uygulamalarının büyümeye katkı sağladığı tespit edilmiştir. Yetişmiş eleman, ulaşım ve teknolojik yetersizlik gibi problemlere rağmen Kastamonu'nun ülkemizde orman ürünleri sektörü açısından en çok üretim yapan illerden birisi olduğu belirlenmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** Kastamonu, Orman ürünleri, Orman ürünleri endüstrisi

## Kastamonu Forest Products Industry

### Abstract

In sectoral base, especially in manufacturing industry; an obvious concentration occurs where the production factors are convenient. Kastamonu has important resources with regard to production factors of forest product industry. For the province and countries in attaining the development level, knowing well of resources and the best evaluation of these resources are of vital importance.

In this study, forest resources and forest products industry in Kastamonu and the manufacturer enterprises in this industry have been searched. In order to this aim, a survey form has been prepared and applied to enterprises in manufacturing part of this sector employing 10 or more staff. Due to Kastamonu is included into investment incentives in 2005, obtaining data in between 2003-2007 from enterprises and the rates of change have been examined.

As a result, it has seen that Kastamonu has a rich forest resources and forest product industry. It has been determined that vocational training has high importance and capacity using rate is high in the enterprises having high employment. It has been observed that increasing employment of qualified staff and production and being tendency to export in large-scale enterprises. Besides, it has been observed that governmental encouragement resulted in a significant growth of these enterprises. Kastamonu is one of the leading cities in forest product industry though the inadequate qualified staff, lack of technological instruments and transportation problems.

**Key Words:** Kastamonu, Wood products, Wood products industry

### Giriş

Son yıllarda toplumsal yapıdaki gelişim ve değişim orman ürünlerine olan talebi belirgin bir şekilde arttırırken buna paralel olarak orman ürünlerinin üretimi, ihracat ve ithalatı hem miktar hem de nitelik olarak değişmiştir. Bu değişim orman ürünleri sektörünü, daha dinamik bir yapıya dönüştürmüş ve diğer sektörler arasında ön

sıralarda kendisine yer bulmasını sağlamıştır. Bu gelişimde toplumsal ve uluslararası talep artışının yanında, özellikle Avrupa Birliği (AB) odaklı uluslararası gelişim ve politikaların da önemli bir etkisi olmuştur (Kurtoğlu vd., 2009).

Uluslararası standart sanayi sınıflamasına göre imalat, ikili bir alt sanayi grubu olan orman ürünleri sanayi; ara malı üreten

<sup>a</sup>Adem GÖKÇE'nin Kastamonu İli Orman Ürünleri Endüstri İşletmelerinin Analizi (2009) isimli TÜİK Uzmanlık Tezi'nden üretilmiştir.

sanayiler arasında yer alan ağaç ve mantar ürünleri ile tüketim malı üreten sanayiler arasında yer alan mobilya sanayinden oluşmaktadır (Cındık ve Akyüz, 1995; Balaban, 2007). Orman ürünleri endüstrisi; ormandan elde edilen odun hammaddesini, bükme, yarma, kesme, soyma, biçme, yongalama, presleme, buharlama, kurutma, emprenye etme gibi mekanik işlemlerle bünyesini değiştirmeden veya odunun yapısını kimyasal yöntemlerle değiştirmek suretiyle yarı mamul veya mamul üreten, ayrıca orman ağaçlarından ve diğer bitkilerinden elde edilen ürünleri işleyerek uygun diğer sanayi dallarına hammadde üreten ve gerektiğinde birbirinin mamullerini hammadde olarak kullanabilen entegre nitelikte bir sanayidir. Orman ürünleri endüstrisi çeşitli amaçlarla çeşitli şekillerde sınıflandırılmaktadır. Sektörün en yaygın biçimde kullanılan sınıflandırması; odunun doğrudan doğruya kullanıldığı kereste, levha (kaplama, kontrplak, yonga levha, lif levha) ve kağıt sanayilerinin içinde bulunduğu “*Birinci İmalat Sanayi*”, birinci imalat sanayi kollarından elde edilen mamul ve yarı mamul ürünleri hammadde olarak kullananlar içinde parke, doğrama, mobilya, karoser, prefabrik ev vb. iş kollarının bulunduğu “*İkinci İmalat Sanayi*” ve bazı yayınlarda İkinci İmalat Sanayine dahil edilen içlerinde müzik aletleri, ayakkabı kalıbı, ahşap oyuncak, silah dipçığı, ahşap torna mamulleri gibi ürünlerin yer aldığı “*Diğer Orman Ürünleri Sanayi*” şeklindedir (DPT, 1995).

Gelişen teknoloji ile birlikte orman ürünlerinden faydalanma da çok yönlülük kazanmış ve odunun kullanım alanları günümüzde 6000'lere ulaşmıştır. Her geçen gün daha değişik kullanım yerleri uygulanmaya aktarılmakta olup, günümüzde odun hammaddesinden çimentolu ve alçılı yonga levha, odun gazı, şeker ve tutkal gibi ürünler de elde edilebilmektedir (Anon, 1991; Balaban, 2007).

Aytin (2006) Düzce Orman Ürünleri Endüstrisi ile ilgili çalışmada; Düzce'deki orman ürünleri sanayinin mevcut durumunu saptamış ve sorunları tespit ederek çözüm önerileri sunmuştur. Ayrıca, 1999 depremi ve ardından Düzce'nin 2000 yılında il statüsü kazanması, daha sonra teşvik kapsamına alınması gibi faktörlerin sektöre olan etkisi

araştırılmıştır. Çalışma sonucunda, çalışan sayısı bakımından işletme büyüklüğü arttıkça kapasite kullanım oranının yükseldiği, çalıştırılan teknik eleman sayısının arttığı belirlenmiştir. Yine işletme büyüklüğü arttıkça, kereste üretiminin ve yerli makine kullanımının azaldığı, hammaddenin Orman Genel Müdürlüğü (OGM) dışındaki kaynaklardan da temin edildiği, piyasa koşullarından kaynaklanan kapasite yetersizliği tespit edilmiştir. Sonuç olarak, işletme büyüklüğü arttıkça göstergelerin olumlu yönde daha ağır bastığı, küçük çaplı işletmelerin var olmak ve piyasa koşullarının ortaya çıkardığı açmazları aşmak için güç birliği yapmaları ve mümkünse birlikte entegrasyona gitmeleri önerilmiştir.

Balaban (2007) Orman Ürünleri Sanayi ve Ekonomik Büyüme üzerine yaptığı çalışmada; imalat sanayi içinde yer alan küçük ve orta ölçekli işletmelerin payının büyüklüğünün önemsenmesi ve orman ürünleri endüstrisinin küçük ve orta ölçekli işletmeler içindeki öneminin göz önünde bulundurulması gerektiğini vurgulamıştır. Bu nedenle, orman ürünleri endüstrisinin büyüme ile olan ilişkisinin dikkate alınması gerektiğini ve gerekli olan desteklerin sağlanması gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca, orman ürünleri sanayi ihracatındaki artışın katma değerindeki artışı etkilediğini ve genel anlamda da büyümeye katkı sağladığı gözlenirken, ithalattaki artışın katma değerindeki artışı etkilemediğini ifade etmiştir.

Kılıç (2007) tarafından yapılan Ağaç Kaplama ve Kontrplak Endüstrisi ile ilgili çalışmada; her iki sektörün kapasite kullanım oranlarının belirlendiği, işletmelerin büyüklükleri hakkındaki oranların hesaplandığı ve hammadde, kalifiye eleman ile finansman yetersizliğinin endüstrinin başlıca sorunları olduğu ifade edilmiştir. Hammadde temininde dışa bağımlılığın azaltılması gerektiği, bunun için verimsiz ve bozuk orman alanlarının yeniden düzenlenmesi, daha kaliteli üretim ve verim bakımından teknik eleman istihdam edilmesi önerilmiştir. Ayrıca, endüstride mevcut olan haksız rekabetin önlenmesi için vergilerin kabul edilebilir oranlara indirilmesini, istihdam üzerindeki vergilerin azaltılmasını ve teşvik edilmesini, ihracat, fuarlar ve Ar-

Ge'nin desteklenmesini, CE ile ilgili olarak akredite laboratuvarlar veya kuruluşlar oluşturulmasını önermiştir.

Serin ve ark. (2002) İçel İli Küçük ve Orta Ölçekli Orman Ürünleri Sanayi İşletmeleri ile ilgili yaptıkları çalışmalarında; sermaye yetersizliği ve kredi maliyetlerinin yüksekliğinin işletmelerin yaşadığı temel problem olduğunu tespit etmişlerdir. Bu nedenle, bu kesime yönelik geliştirme ve destekleme fonunun kaynağının artırılmasını, bunun için yerel birlik ve kooperatiflerin, Merkez Bankası'nın ve Ticaret Bankası'nın organize hareket etmesini önermişlerdir. Ayrıca, bu işletmelerin devlet ihalelerinden pay alabilmeleri için ihalelerin parçalanmasını ve bu işletmelerin ortak alım ve satım şirketleri kurmalarının devletçe desteklenmesini önermişlerdir.

Örs ve Akyıldız (2004) Yongalevha Endüstrisinin Dış Ticaret durumu ile ilgili yaptıkları çalışmalarında; Türkiye yonga levha endüstrisinin 1997-2001 yıllarına ilişkin ithalat-ihracat miktar ve değerlerini analiz ederek dış ticaret dengesini, ithalat ve ihracat birim fiyatlarını, ülkeler düzeyinde dış ticareti incelemişlerdir. Çalışma sonucunda yonga levha dış ticaret dengesinin genellikle artı değer gösterdiğini (ihracatın ithalatı karşıladığını) ama rekabete açık olmadığını tespit etmişlerdir. Ayrıca, üretim maliyetlerinin döviz bazında düşmesi nedeniyle dış pazarda rekabet gücünün arttığını ve ihracatın canlandığını ifade etmişlerdir.

Karayılmazlar ve ark. (2006) Bartın İli Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler (KOBİ) niteliğindeki Orman Ürünleri Endüstri İşletmeleri ile ilgili çalışmalarında; işletmelerde çalışanların yeterli teknik bilgiye sahip olmayan vasıfsız işçiler olduğunu, teknik eleman tedarikinde sıkıntılar yaşandığını, çalışanların mesleklerini büyük oranda çıraklık safhasından gelerek öğrendiklerini tespit etmişlerdir. Bartın ilindeki orman endüstri işletmelerinin temel sorununu; enflasyonist bir ortamda finansal kesimden kaynaklanan sermaye yetersizliği ve kredi sıkıntısının yaşandığı dönemlerde işletmelerin yatırımlarını finanse etmek için ihtiyaç duydukları kredi maliyetlerinin yüksek

olması olarak belirlemişlerdir. Diğer taraftan işletmelerin genellikle atölye tipi işyerlerinde yeterli olmayan makine ekipmanı ile çalıştığını çoğunlukla emek yoğun sistemin uygulanmakta olduğunu ve bunun da maliyeti yükselttiğini belirtmişlerdir. Ulaşılan tespitler sonucunda; işletmelerin karşılaştıkları pazarlama problemlerinin giderilmesi için pazarlama kooperatiflerinin kurulmasının teşvik edilmesini, KOBİ'lerin ürettikleri mal ve hizmetleri tanıtacak, pazarlayacak ve onların adına pazarlara girebilecek yönlendirici pazarlama şirketlerinin kurulmasını önermişlerdir.

Yapılan bu tür çalışmaların, incelenen bölge veya ilin ekonomik kalkınma planlarının yapılmasına ve sektörün gelecek için hedef belirleyebilmesine katkısı şüphesiz açıktır. Bu bağlamda çalışmalar incelendiğinde Kastamonu ili bazında orman ürünleri endüstrisi hakkında kapsamlı bir çalışma yapılmadığı görülmektedir. Bu nedenle, Kastamonu ilinde orman ürünleri endüstrisinin bu kapsamda incelendiği ilk çalışma olması nedeni ile önem taşımakta olan bu çalışmanın amacı, dünyada ve ülkemizde tüm bu gelişmeler olurken Kastamonu orman ürünleri endüstrisinin durumunun ne olduğunu ve gelişmelerin neresinde olduğunu belirlemektir.

## **Materyal ve Yöntem**

### **Hedef kitle**

Hedef kitle, Kastamonu ili sınırları içerisinde yer alan orman ürünleri işletmelerinin imalat ile uğraşan kesimi olup, satıcı veya aracı kuruluşlar kapsama alınmamıştır.

İşletmeler faaliyet konularına göre kereste, yongalevha/liflevha, kontrplak, mobilya ve doğrama şeklinde sınıflandırmıştır.

Üretim ve kapasite sorularının sorulması ve değerlendirilmesinde ise; kereste, yongalevha/liflevha, kontrplak, mobilya ve doğrama endüstrilerinin yanı sıra, özellikle Tosya ilçesinde yoğun olarak görülen kapı, kapı kasası, pervaz, lambri vb. ürünlerin imalatı bu ürünlerin 2 ayrı değişken altında incelenmesine neden olmuştur. Faaliyet türü olarak doğrama endüstrisinin altında görülen bu üretim şekli özellikle ankette referans alınan yıllardaki yaşanan artış sebebiyle ayrı

bir değişken olarak ele alınmıştır. Buna göre kapı ve kapı kasası “kapı” değişkeni adı altında, pervaz, lambri vb. ürünlerin imalatı da “diğer” değişkeni adı altında incelenmiştir.

Diğer taraftan istihdam, üretim ve ciro gibi sorularla 2003-2007 yılları arasındaki bilgiler derlenmiş, bu yolla 5 yıllık bir zaman serisinde yaşanan değişimler incelenmiştir. Anket çalışmasına 2008 yılı 2. yarısında başlandığından işletmelerden kesinleşmiş olan 2007 yılı verileri alınmıştır.

### Örnekleme çerçevesi

Anketin uygulanacağı işletmelerin belirlenmesi için Ticaret ve Sanayi Odaları, Esnaf ve Sanatkar Odaları, Kastamonu Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, Kastamonu Orman Bölge Müdürlüğü (KOBM), İş ve İşçi Bulma Kurumu (İŞ-KUR) ve Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) verilerinden faydalanılmıştır. İlk aşama örnekleme birimi, orman ürünleri işletme sayısının yoğun olduğu ilçelerdir. İkinci ve nihai örnekleme birimi ise, örneğe alınan ilçelerdeki orman ürünleri işletmeleridir.

### Örnekleme yöntemi

İlk aşama örnekleme birimi olan ilçeler nüfus büyüklüğüne orantılı olasılık ile seçilmiştir. Nihai örnekleme birimi olan orman ürünleri işletmelerinin seçiminde ise; çalışan sayısı 10 ve üzeri olan işletmelerin tamamının örneğe alınması biçiminde yöntem uygulanmıştır.

### Referans Dönemi

Anketin genelinde referans dönemi 2007 yılı olup, odun üretimi, işletme ve personel sayıları, üretim miktarı ve ciro, ihracat miktarları gibi bazı sorular için 2003-2007 yılları arası veriler derlenmiştir.

### Veri Derleme Yöntemi

Klasik yüz yüze görüşme yöntemi ağırlıklı olarak kullanılmış ancak gerektiği durumlarda telefon yöntemi ile de veri derleme tekniği kullanılmıştır. Ayrıca, güvenilirlik analizi yapılarak anket sorularının tutarlılığının değerlendirilmesi yapılmıştır. Güvenilirlik analizi anketteki soruların her cevaplayıcı tarafından aynı şekilde anlaşılıp anlaşılmadığını ölçmek için

yapılmakta olup, bu çalışmada güvenilirlik analizi SPSS istatistik paket programında ve bu konuda en çok kullanılan yöntem olan Alfa Yöntemi (Cronbach Alfa Katsayısı) ile test edilmiştir.

### Veri Giriş ve Veri Analizi

Veri girişleri için SPSS paket programı kullanılmış ve verilerin analizi çalışmaları da yine aynı programla yapılmıştır.

### Güvenilirlik Analizi ve İstatistiksel Değerlendirme

Anketin güvenilirliği SPSS istatistik paket programında Alfa Yöntemi ile (Cronbach Alfa) değerlendirilmiş olup, güvenilirlik katsayısı  $\alpha=0.861$  olarak bulunmuştur. Bu değer, güvenilirlik düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Alfanın 0.40'dan küçük olması ölçeğin güvenilir olmadığını, 0.40-0.60 arası düşük güvenilirlikte olduğunu, 0.60-0.80 güvenilir olduğunu, 0.80-1.00 arası ise yüksek güvenilirliğe karşılık geldiğini göstermektedir (Orhun, 1996).

### Bulgular

#### Türkiye ve Kastamonu İli Orman Varlığı

Kastamonu ili Türkiye yüzölçümünün % 1.71'lik kısmını, toplam ormanlık alanın % 3.71'ini teşkil etmektedir. Ayrıca, Türkiye normal koru ormanlık alanının % 5.52'lik, bozuk koru ormanlık alanının ise % 3.22'lik kısmını Kastamonu ili oluşturmaktadır (OGM, 2006).

Tablo 1'de Türkiye ve Kastamonu ilinin orman alanları ile Kastamonu ilinin Türkiye içindeki oranları verilmiştir.

Tablo 1. Türkiye ve Kastamonu ili orman alanları (ha)

Orman Alanı	Kastamonu	Türkiye	Oran %
Normal Koru	493423.70	8940214.50	5.52
Bozuk Koru	209454.00	6499379.80	3.22
Normal Baltalık	10074.50	1681006.00	0.60
Bozuk Baltalık	72602.60	4068146.10	1.78
Toplam Orman	785554.80	21188746.40	3.71
<b>Toplam alan</b>	<b>1330771.60</b>	<b>77846000.80</b>	<b>1.71</b>

Kaynak: OGM, 2006

### Endüstriyel Odun Üretimi

Ülke içinde endüstriyel odun üretimi OGM tarafından gerçekleştirilmektedir.

Devlet ormanları dışında mülkiyeti özel şahıslara ait orman alanları toplam ormanların % 1'inden az bir alan kaplamakta olup, bu alanlardan üretilen odun miktarı çok düşük seviyelerdedir (DPT, 2001).

Tablo 2'de OGM tarafından 2002-2007 yılları arasında yapılan üretim bilgileri yer almaktadır.

Tablo 2. 2002-2007 dönemi endüstriyel odun üretimi

Ürün (m <sup>3</sup> )	Yıl					
	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Tomruk	3 296 607	2 827 007	3 065 439	2 936 168	3 479 647	3 731 711
Tel direği	28 596	38 920	44 178	77 034	73 273	76 758
Maden direği	606 870	421 686	447 155	404 513	490 619	522 354
Sanayi odunu	775 993	778 103	741 393	725 911	749 951	734 399
Kağıtlık odun	1 460 174	1 169 428	1 610 003	1 528 216	1 514 472	1 702 870
Lif - Yonga odunu	1 821 253	2 073 150	2 329 897	2 409 446	2 964 647	3 265 092
Sırık	15 645	12 204	15 212	18 996	26 087	19 793
<b>TOPLAM</b>	<b>8 005 138</b>	<b>7 320 498</b>	<b>8 253 277</b>	<b>8 100 284</b>	<b>9 298 696</b>	<b>10 052 977</b>

Kaynak: OGM, 2009

Buna göre yapılan endüstriyel odun üretiminin en büyük kısmını tüm yıllarda tomruk üretimi oluşturmaktadır.

Bunun yanında lif-yonga odunu üretiminde 2002-2007 yılları arasında hızlı bir yükseliş görülmektedir. 2007 yılında yapılan lif-yonga odun üretimi toplam endüstriyel odun üretiminin % 32.48'ini oluşturmakta olup, 2002 yılındaki üretime göre % 79.28'lik bir artış göstermiştir. Tel direği, 2007 yılında % 0.76'lık oranla üretimi

yapılan 2. en düşük ürün iken, 2002 yılına göre % 168.42 oranında artış göstermiştir. Diğer yandan maden direği üretiminde 2002 yılına göre % 13.93'lük bir düşüş kaydedilmiştir. 2007 yılındaki toplam endüstriyel odun üretiminde ise, 2002 yılındaki üretime göre % 25.58'lik bir artış görülmektedir.

Tablo 3'de 2002-2007 yılları arasında Kastamonu ili endüstriyel odun üretimi bilgileri verilmiştir.

Tablo 3. Kastamonu Orman Bölge Müdürlüğü 2002-2007 dönemi endüstriyel odun üretimi

Ürün (m <sup>3</sup> )	Yıl					
	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Tomruk	268 300	239 046	240 256	256 012	312 790	325 561
Tel direği	500	495	566	1 457	1 371	1 852
Maden Direği	28 900	22 015	25 389	25 176	24 671	30 396
Sanayi odunu	10 800	7 568	7 889	7 380	9 372	6 484
Kağıtlık odun	73 800	68 069	75 343	80 846	101 849	103 495
Lif - Yonga odunu	192 500	202 996	273 145	312 094	295 826	379 963
Sırık	700	511	456	1 243	572	649
<b>TOPLAM</b>	<b>575 500</b>	<b>540 700</b>	<b>623 044</b>	<b>684 208</b>	<b>746 451</b>	<b>848 400</b>

Kaynak: KOBM, 2009

Tablo 3 incelendiğinde 2004, 2005 ve 2007 yılları haricinde tomruk üretiminin miktar olarak birinci sırada olduğu görülmektedir. 2007 yılında lif-yonga odun üretimi toplam endüstriyel odun üretiminin % 44.79'unu teşkil ederek en çok üretimi yapılan ürün olmuştur. 2002 yılına göre lif-yonga odunu üretimindeki artış ise % 97.38 olarak gerçekleşmiştir. Diğer taraftan 2007

yılında sanayi odunu üretiminde 2002 yılına göre % 40'a yakın düşüş yaşanmıştır.

#### Kastamonu İli Orman Ürünleri Sanayi

Kastamonu il merkezi ve ilçelerinde faaliyet gösteren orman ürünleri endüstri işletmelerinin faaliyet konularına göre dağılımları Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. Orman ürünleri işletmelerinin faaliyet konularına ve ilçelere göre dağılımı

	Marangoz-Doğramacı, Dülger *	Kereste	Mobilya	Kontrplak	Yongalevha Liflevha	Toplam	Oran
Merkez	265	2	3	2	2	274	29.78
Abana			1			1	0.11
Ağlı	1					1	0.11
Araç	29	1		1		31	3.37
Azdavay	6	3	6			15	1.63
Bozkurt	18	7	8			33	3.59
Cide	36	3	1			40	4.35
Çatalzeytin	13		2			15	1.63
Daday	11					11	1.20
Devrekani	16	2				18	1.96
Doğanyurt	4	1				5	0.54
Hanönü		1				1	0.11
İhsangazi	1		1			2	0.22
İnebolu	21	1	3			25	2.72
Küre	3					3	0.33
Pınarbaşı	3	1	6			10	1.09
Seydiler	6	4				10	1.09
Şenpazar	1					1	0.11
Taşköprü	29	13		1		43	4.67
Tosya	367	2	10	2		381	41.41
<b>Toplam</b>	<b>830</b>	<b>41</b>	<b>41</b>	<b>6</b>	<b>2</b>	<b>920</b>	

\* Kastamonu Ağaç İşleri Odası'ndan faaliyet türü ayrıntılı verilmediğinden, kereste ve mobilya alanında faaliyet gösteren bazı işletmeler bu kısımda verilmiştir.

Tablo 4 incelendiğinde Kastamonu ilinde orman ürünleri işletmelerinin en yoğun olarak görüldüğü ilçe % 41.41 oranı ile Tosya olup, onu sırasıyla % 29.78 ile Merkez, % 4.67 ile Taşköprü ve % 4.35 ile Cide izlemektedir. Yapılan görüşmelerde, bu işletmelerin büyük bir kısmının aile tipi, yetersiz teknolojiyle ve iş bulduğunda çalışan, iş olmadığında çalışmayan, dolayısıyla üretim kapasiteleri çok düşük işletmeler olduğu anlaşılmıştır.

Anket uygulanmak üzere 10 ve üzeri personel istihdam eden 43 işletme belirlenmiş; bunlardan 36'sı ile çalışma tamamlanmıştır. Cevaplanma oranı % 83.72 olarak gerçekleşmiştir. Cevap alınmayan 7 işletmenin 2 tanesi anketi cevaplamak istememiş, diğer 5 tanesi ise bir süredir faaliyet göstermediklerinden cevap alınamamıştır.

#### İşletmelerin Hukuki Yapısı ve Faaliyet Alanları

İşletmelerin hukuki durumu sonuçları Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5'de görüldüğü gibi işletmelerin % 47.2'si limited şirket, % 27.8'i şahıs işletmesi ve % 25'i ise anonim şirket olarak tespit edilmiştir.

Tablo 5. İşletmelerin hukuki statüsü

	İşletme Sayısı	Oran (%)
Limited	17	47.2
Anonim	9	25.0
Ferdi	10	27.8
<b>TOPLAM</b>	<b>36</b>	<b>100</b>

Ankete katılan işletmelerin faaliyet konularını belirlemeye yönelik sorulara verdikleri cevaplar sonucunda; yapılan işin türüne göre işletmelerin faaliyet durumu 5 ayrı işkolu altında incelenmiştir. Diğer yandan 2003-2007 arasındaki durum sorgulanarak her bir iş kolunun sektördeki ağırlığı belirlenmiş olup, 2003-2007 dönemi için faaliyet konularına göre işletme sayıları ve oranları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6'da görüldüğü gibi tüm yıllarda en sık görülen faaliyet konusu doğrama olarak gerçekleşmiştir. 2007 yılında bu alanda faaliyet gösteren işletmelerin oranı % 58.33 iken, onu % 13.89 ile mobilya ve % 11.11'lik oranlarla kontrplak ve kereste faaliyetleri izlemiştir. En az görülen faaliyet konusu da yonga levha-lif levha faaliyetleridir. Ayrıca, yıldan yıla işletme sayılarının farklı olması bazı işletmelerin 2004 ve sonrasında kurulmasından kaynaklandığı görülmektedir.

Tablo 6. 2003-2007 dönemi faaliyetlerine göre işletme sayısı ve oranları (%)

	2003	Oran	2004	Oran	2005	Oran	2006	Oran	2007	Oran
Yongalevha-Liflevha	2	7.14	2	6.25	2	6.25	2	5.88	2	5.56
Kontrplak	4	14.29	4	12.50	4	12.50	4	11.76	4	11.11
Doğrama	17	60.71	19	59.38	19	59.38	21	61.76	21	58.33
Mobilya	3	10.71	3	9.38	3	9.38	3	8.82	5	13.89
Kereste	2	7.14	4	12.50	4	12.50	4	11.76	4	11.11
<b>TOPLAM</b>	<b>28</b>		<b>32</b>		<b>32</b>		<b>34</b>		<b>36</b>	

### Personel Durumu

İşletmelerin personel sayısı 2003-2007 dönemi için incelenmiş ve bazı sektörlerin veri gizliliği sınırında olması sebebiyle işletmelerin personel sayısına ait bilgiler toplam içindeki oran şeklinde Tablo 7’de verilmiştir. 2007 yılı verilerine göre doğrama

faaliyeti toplam personelin % 30.92’lik kısmını oluşturarak ilk sırada yer alırken, onu sırasıyla % 28.99 ile kontrplak ve % 26.66 ile sayıca en az işletmenin yer aldığı yongalevha-liflevha faaliyetlerinin takip ettiği görülmektedir.

Tablo 7. İşletmelerin 2003-2007 dönemi personel sayısının faaliyetlere göre dağılımı (%)

Faaliyetler	2003	2004	2005	2006	2007
Yongalevha-Liflevha	24.01	16.42	21.06	19.93	26.66
Kontrplak	44.07	32.54	31.03	31.82	28.99
Doğrama	21.52	39.90	36.72	38.11	30.92
Mobilya	8.20	6.07	5.78	5.94	8.65
Kereste	2.20	5.07	5.41	4.20	4.78

Tablo 7’de görüldüğü gibi 2003 yılında kontrplak faaliyeti % 44.07 oranı ile en çok personeli istihdam ederken, yine 2003 yılında % 21.52’lik oranla 3. sırada yer alan doğrama faaliyeti 2004-2007 yılları arasında

en çok personel istihdam eden faaliyet dalı olmuştur.

Personel niteliğinin değerlendirilmesine yönelik veriler Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Faaliyetlere göre personelin niteliğinin oransal dağılımı

Faaliyetler	Nitelik	Mühendis-Yüksek Mühendis	Tekniker-Teknisyen	Ustabaşı-Usta	İşçi	İdari Personel	Toplam İstihdam İçindeki Oranı
Yongalevha-Liflevha		75.93	50.00	19.48	24.22	24.44	<b>26.66</b>
Kontrplak		9.26	1.92	3.90	32.45	28.89	<b>28.99</b>
Doğrama		14.81	40.38	51.95	29.70	34.44	<b>30.92</b>
Mobilya		0.00	5.77	20.78	8.31	10.00	<b>8.65</b>
Kereste		0.00	1.92	3.90	5.33	2.22	<b>4.78</b>

Mühendis veya daha üzeri teknik personel “yüksek seviyeli personel”; tekniker veya teknisyen vasfına sahip personel de “orta seviyeli teknik personel” olarak anlaşılmaktadır. Tablo 8’de görüldüğü gibi yongalevha-liflevha endüstrisinde yüksek ve orta seviyeli teknik personel istihdamının diğer faaliyetlere göre oldukça üst düzeyde olduğu, ustabaşı ve usta niteliğinde personelin doğrama faaliyetinde, işçi nitelikli personelin ise kontrplak endüstrisinde üst seviyede olduğu görülmektedir.

Buna göre, işletmeler arasında yüksek seviyede teknik personele en fazla

yongalevha-liflevha faaliyetinin sahip olduğu belirlenmiştir. 2007 yılı itibarıyla toplam personelin % 26.26’lık bölümüne sahip olan yongalevha-liflevha faaliyeti yüksek seviyede teknik personelin % 75.93’ine sahiptir. Toplam personelin % 28.99’ünü çalıştıran kontrplak faaliyeti işçi sayısının % 32.45’ini teşkil etmektedir. Diğer taraftan orta seviye teknik personelin büyük bir kısmı yongalevha/liflevha (% 50.00) ile doğrama (% 40.38) endüstrilerinde istihdam edilmektedir.

Tablo 9. Eğitim durumuna göre personel sayısının oransal dağılımı (%)

Eğitim Durumu	İlkokul/ İlköğretim	Lise ve dengi okul	Teknik ve Endüstri meslek lisesi	Meslek yüksekokulu (Önlisans)	4 yıllık yüksekokul (Lisans)
<b>Faaliyetler</b>					
Yongalevha, Liflevha	11.2	16.1	52.7	55.0	82.7
Kontrplak	33.4	33.5	21.0	17.5	10.7
Doğrama	38.3	32.0	21.9	21.3	6.7
Mobilya	7.1	17.4	3.8	5.0	0.0
Kereste	9.9	1.0	0.6	1.3	0.0
<b>TOPLAM</b>	<b>43.6</b>	<b>26.0</b>	<b>20.3</b>	<b>5.2</b>	<b>4.8</b>

### Personelin Eğitim Durumu

Ankete katılan işletmelerde çalışan personelin eğitim durumu Tablo 9'da verilmiştir.

Toplam personelin %43.6'sı ilköğretim mezunu iken, %26.0'lık bir kısmı lise ve dengi okul mezunudur. Çalışanların sadece % 4.8'lik kısmının lisans mezunu olduğu tespit edilmiştir.

Faaliyetler arasında eğitim düzeyi en yüksek olan yongalevha-liflevha faaliyetidir. Lisans mezunu olanların % 82.7'si, önlisans mezunu olanların % 55.0'ı, teknik ve endüstri meslek lisesinden mezun olanların ise % 52.7'si bu faaliyette çalışmaktadır. Lise ve dengi okul mezunu olanların % 33.5'inin kontrplak % 17.4'ünün mobilya ve % 16.1'inin yongalevha/liflevha faaliyetinde çalıştıkları; İlkokul/İlköğretim mezunu olanların ise % 38.3'ünün doğrama ve % 33.4'ünün kontrplak faaliyetinde çalıştığı tespit edilmiştir. Diğer yandan mobilya ve kereste faaliyetinde lisans mezunu personel bulunmamaktadır.

### Çalışma Süresi

Personelin çalışma süresinin hesabında; yalnız pazar günleri tatil yapanların 26, cumartesi ve pazar günü tatil yapanların 22 iş günü çalıştıkları göz önüne alınmıştır. Bunun yanı sıra günde 7.5 ve 8 saat çalışan işletmelerin olduğu belirlenmiş olup, 4 ayrı çalışma süresi aralığı ortaya çıkmıştır. İşletme sayıları itibarıyla çalışma süreleri (saat/ay) ve toplam içindeki oranları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10'da görüldüğü üzere; çalışma süresi 185-195 saat olan 22 (% 61.1), 196-216 saat olan 12 (% 33.3) işletme olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, çalışma süresi 184 saat ve daha az (% 5.6) ve 217 ve daha fazla

saat (% 5.6) olan 1'er tane işletme bulunmaktadır.

Tablo 10. İşletmelerin çalışma süresine göre sayısal ve oransal dağılımı

Saat/ay	İşletme Sayısı	Oranı (%)
≤184	1	2.8
185-195	22	61.1
196-216	12	33.3
217≥	1	2.8
<b>TOPLAM</b>	<b>36</b>	

### İşgücü Maliyetleri

Tablo 11'de işletmelerin faaliyetlerine göre personel sayısı (2007 yılı) ile işgücü maliyeti karşılaştırması verilmiştir.

Tablo 11. Personel sayısı ve işgücü maliyet oranları

Faaliyetler	Personel Sayısı	İşgücü Maliyeti
Yongalevha, Liflevha	26.7	37.2
Kontrplak	28.9	26.7
Doğrama	30.9	26.9
Mobilya	8.7	5.4
Kereste	4.8	3.8

Toplam personelin % 26.7'sini çalıştıran yongalevha-liflevha faaliyeti işgücü maliyetinde de % 37.2 ile en önde olan faaliyettir ve işgücü maliyeti oranı personel oranından yüksektir. Diğer faaliyetlerin hepsinde bu durum tersinedir. Faaliyetlerin personel sayısının, tüm faaliyetlerdeki toplam personel sayısı içindeki oranı baz alındığında, yongalevha-liflevha dışındaki faaliyetlerin işgücü maliyeti oransal bazda personel sayısının gerisinde kalmaktadır.

### Üretim ve Ciro Bilgileri

Yıllık değişimlerin kıyaslanabilmesi açısından üretim ve ciro ile ilgili bilgiler Tablo 12'de verilmiştir.



Tablo 12. Faaliyet bazında yıllara göre üretim miktarı ile ciro değerlerinin değişim oranları

Üretim Konusu	Yıllar	Üretim		Ciro	
		Miktar	Değişim (%)	Toplama oran (%)	Değişim (%)
Kereste (m <sup>3</sup> )	2003	5 747		0.47	
	2004	9 413	63.79	3.19	417.03
	2005	9 391	-0.23	6.43	323.59
	2006	9 784	4.18	6.37	18.59
	2007	8 491	-13.22	5.40	3.86
Yongalevha ve Liflevha (m <sup>3</sup> )	2003	*		83.09	
	2004	*	14.22	70.73	-35.00
	2005	*	5.16	72.35	115.14
	2006	*	-6.58	64.23	6.20
	2007	*	12.45	64.55	23.22
Kontrollak (m <sup>3</sup> )	2003	18 871		12.48	
	2004	18 186	-3.63	17.81	9.00
	2005	19 402	6.69	10.58	24.93
	2006	18 188	-6.26	9.64	8.96
	2007	18 960	4.24	9.01	14.59
Mobilya (Takım)	2003	2 971		0.63	
	2004	3 522	18.55	0.99	20.42
	2005	4 031	14.45	0.57	22.36
	2006	8 333	106.72	1.04	116.51
	2007	13 795	65.55	1.45	71.38
Doğrama (m <sup>2</sup> )	2003	34 118		0.69	
	2004	42 158	23.57	1.25	38.38
	2005	36 506	-13.41	0.64	7.74
	2006	47 017	28.79	0.45	-15.74
	2007	53 952	14.75	0.75	102.58
Kapı, Kapı Kasası (adet)	2003	125 719		2.24	
	2004	221 290	76.02	5.37	83.29
	2005	256 468	15.90	8.22	222.24
	2006	502 454	95.91	15.23	121.48
	2007	621 477	23.69	13.43	8.09
Diğer (adet)	2003	13 422		0.41	
	2004	11 945	-11.00	0.66	24.57
	2005	310 726	2 501.31	1.21	281.50
	2006	1 504 274	384.12	3.05	202.65
	2007	2 955 693	96.49	5.42	118.03

\* veri gizliliği ilkesi nedeni ile bilgiler verilememiştir.

Mobilya ile kapı ve kapı kasası üretiminde tüm yıllarda bir önceki yıla göre artış görülmüştür. Bu artışlar ciro rakamlarında da görülmektedir. Mobilya üretiminde 2006 yılında bir önceki yıla göre üretim artışı % 106.72 olarak gerçekleşirken cirodaki artış yine bir önceki yıla göre % 116.51 olmuştur.

Yongalevha/liflevha faaliyetinde 2006 yılında üretimde bir önceki yıla göre % 6.58'lik bir azalma yaşanmış, fakat ciro bazında % 6.20'lik bir artış görülmüştür. Yine bu faaliyette 2004 yılında % 14.22'lik bir üretim artışı görülmüşse de, ciroda % 35'lik bir azalma yaşanmıştır.

Kontrollak faaliyetinde 2003-2007 yılları arasında üretimdeki değişiklik oranlarına bakıldığında; 2004 yılında % 3.63, 2006

yılında % 6.26'lık düşüş, 2005 yılında % 6.69, 2007 yılında ise % 4.24'lük artış gözlenmiştir. Buna karşın 2004 ve 2006 yıllarında bir önceki yıla göre cirodaki artış oranı sırasıyla % 9.00 ve % 8.96 olurken 2005 ve 2007'de sırasıyla % 24.93 ve % 14.59'lük artış gerçekleşmiştir.

Diğer taraftan Tablo 12'de toplam ciro içindeki oranlar incelendiğinde, tüm yıllarda yine yongalevha/liflevha faaliyetinin ağırlığı göze çarpmaktadır. Bu faaliyetin 2003 yılı toplam ciro içindeki ağırlığı % 83.09 iken, sonraki yıllarda diğer faaliyetlerde de işletmelerde yaşanan büyümeyle bu oran 2007 yılında % 64.55 seviyesine gerilemiştir.

Kereste faaliyetinde 2004 yılından itibaren üretimde olduğu gibi toplam ciro içindeki payında da gözle görülür bir artış

gözlenmiştir. 2003 yılında toplam ciro içindeki payı % 0.47 iken, 2005 yılında bu pay % 6.43'e kadar yükselmiştir. Kereste faaliyetinde üretim 2004 yılında % 63.79 artarken, 2005 yılında % 0.23 azalmış ve aynı yıllarda yıllık ciro değişim oranları % 417.03 ve % 323.59 olarak gerçekleşmiştir. Ciro rakamlarındaki bu keskin değişim oranları, önceki yıllardan gelen stoklardan ve bazı işletmelerin 2004 ve sonraki yıllarda faaliyete geçmesinden kaynaklanmıştır.

Kontrplak faaliyetinin 2004 yılında toplam ciro içindeki payı % 17.81 iken, bu rakam 2007 yılında % 9.01'e kadar düşmüştür. Bunun yanında ciroda tüm yıllara bakıldığında kontrplak faaliyetinin sürekli bir artış gösterdiği görülmektedir. Ayrıca kapı ve

kapı kasası üretimindeki artışla beraber, toplam ciro payındaki değişimler de göze çarpmıştır. Kapı ve kapı kasası üretimi cirosunun, toplam ciro içindeki oranı 2003 yılında % 2.24 iken, 2006 yılında bu oran % 15.23'e kadar yükselmiştir. Pervaz, lambri vb. ürünleri içine alan diğer ürünler kısmına bakıldığında; bu faaliyetin toplam ciro içindeki payı 2003 yılında % 0.41 iken, 2007 yılında bu oran % 5.42 olarak gerçekleşmiştir (Tablo 12).

### Üretimde Yaşanan Sorunlar

İşletmelerin üretimle ilgili yaşanan sorunları ve işletmelerin bu sorunlara önem derecesine göre verdiği cevap oranları Tablo 13'de verilmiştir.

Tablo 13. Önem derecesine göre üretimde yaşanan sorunların oransal (%) dağılımı

SORUNLAR	Önem derecesi		
	1	2	3
Pazarın sınırlı olması	47.2	19.4	11.1
Finansal kaynak kısıtlılığı	27.8	38.9	16.7
Kredi faizlerinin yüksekliği	8.3	8.3	13.9
Hammadde ve yardımcı malzemelere bağlı sorunlar	8.3	0.0	2.8
Teknolojik yetersizlik	5.6	13.9	25.0
Nitelikli eleman yetersizliği	2.8	5.6	13.9
Enerji fiyatlarının yüksek olması	0.0	11.1	8.3
İşçi ücretlerinin yüksekliği	0.0	2.8	5.6
Diğer	0.0	0.0	2.8

En çok yaşanan birinci öncelikli sorun olarak; % 47.2 oranı ile "pazarın sınırlı olması", % 27.8 oranı ile "finansal kaynak kısıtlılığı" ve % 8.3 oranı ile "hammadde ve yardımcı malzemelere bağlı sorunlar" olduğu belirtilmiştir.

% 38.9 oranı ile "finansal kaynak kısıtlılığı", % 19.4 oranı ile "pazarın sınırlı olması", % 13.9 oranı ile "teknolojik yetersizlik" ve % 11.1 oranı ile "enerji fiyatlarının yüksek olması" en çok yaşanan ikinci sorun olarak gösterilmiştir.

İşletmeler en çok yaşanan üçüncü sorun olarak; % 25 ile "teknolojik yetersizliği", % 16.7 ile "finansal kaynak kısıtlılığı", % 13.9 ile "nitelikli eleman yetersizliği", yine % 13.9 ile "kredi faizlerinin yüksekliği" ifade etmişlerdir.

### Kapasite Kullanım Durumu

Araştırmaya katılan işletmelerin kapasite kullanım oranlarına göre sayısal ve oransal dağılımı Tablo 14'de verilmiştir.

Tablo 14. Kapasite kullanım oranına göre sayısal ve oransal dağılımı

Kapasite Kullanım Oranı (%)	İşletme Sayısı	Oran (%)
20-39	5	13.89
40-59	8	22.22
60-79	11	30.56
80-99	6	16.67
100	6	16.67
<b>TOPLAM</b>	<b>36</b>	

Tablo 14'de görüldüğü gibi 36 işletmeden 6'sının (% 16.67) tam kapasite ile çalıştığı tespit edilmiştir. % 80-99 kapasite ile çalışan 6 (% 16.67), % 60-79 kapasite ile çalışan 11 (% 30.56), % 40-59 kapasite ile çalışan 8 (% 22.22) ve % 20-39 kapasite ile çalışan 5 (13.89) işletme olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 15'de işletmelerin tam kapasite ile çalışmama sebepleri ve öncelik sırasına göre verdiği cevapların toplam işletme sayısına oranları verilmiştir. Soru formunda yer alan "Diğer" seçeneğine hiçbir

cevaplayıcı tarafından cevap gelmediğinden tabloda yer verilmemiştir.

Tablo 15. İşletmelerin tam kapasite çalışamama nedenlerinin öncelik sırasına göre % dağılımı (ilk 3 sıra)

Nedenler	Öncelik derecesi		
	1	2	3
Talep yetersizliği	66.7	23.3	3.3
Finansman yetersizliği	33.3	36.7	20.0
Ham madde yetersizliği	0.0	3.3	0.0
Enerji yetersizliği	0.0	0.0	3.3
Personel sorunları	0.0	10.0	26.7
Teknolojik yetersizlik	0.0	26.7	46.7

İşletmelerin % 66.7'si tam kapasite ile çalışamamada birinci öncelikli neden olarak

“talep yetersizliğini”, % 33.3'ü ise “finansman yetersizliğini” göstermişlerdir.

Tam kapasite ile çalışamamaya ikinci öncelikli neden olarak; % 36.7 oranı ile “finansman yetersizliği”, % 26.7 oranı ile “teknolojik yetersizlik” ve % 23.3 oranı ile “talep yetersizliği” gösterilmiştir.

İşletmeler tam kapasite ile çalışamamalarının üçüncü öncelikli nedeni olarak ise; % 46.7 oranı ile “teknolojik yetersizliğin”, % 26.7 oranı ile “personel sorunlarının” ve % 20 oranı ile “finansman yetersizliğinin” olduğunu ifade etmişlerdir.

### İhracat Durumu

Çalışma kapsamındaki işletmelerden alınan ihracat rakamlarının faaliyetlere göre oransal dağılımı Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16. İşletmelerin faaliyetlerine göre ihracat oranları

Faaliyet konusu	Yıllar				
	2003	2004	2005*	2006	2007
Yongalevha Liflevha	83.56	89.67	50.94	71.65	64.34
Kontrplak	16.44	10.21	39.36	18.23	26.75
Doğrama	0.00	0.12	9.70	10.12	8.91

\*2005 yılında yongalevha/liflevha alanında faaliyet gösteren bir işletmede ihracat gerçekleşmemiştir.

Buna göre, yine tüm yıllarda yongalevha-liflevha faaliyetinin ağırlığı görülmektedir. Bu faaliyet dışında kontrplak ve doğrama faaliyetinde de önemli oranda ihracat yapıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca, ankete katılan işletmelerden 6'sının (%16,7), ihracat yaptığı belirlenmiştir.

2003 yılında toplam ihracatın % 83.56'sı yongalevha-liflevha, geriye kalan % 16.44'lük kısmı ise kontrplak faaliyetinde gerçekleşmiştir. Yıllar itibariyle ihracat oranları dalgalanmalar göstermekte olup, 2007 yılına gelindiğinde tüm yıllarda olduğu gibi yongalevha-liflevha faaliyetinin % 64.34 oranla önde olduğu ve onu % 26.75 ile kontrplak ve % 8.91'lik oranla doğrama faaliyetlerinin izlediği görülmektedir.

İşletmelerin ihrac ettikleri ürünler arasında Liflevha, Melaminli liflevha, Melaminli yongalevha ile kontrplak ve kapı gibi ürünler bulunmaktadır.

### Mesleki Eğitim Durumu

İşletmelerin çalıştırdığı personele yönelik kurum içi mesleki eğitim konusundaki görüşleri Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17. İşletmelerin mesleğe yönelik eğitim hizmeti sağlama durumu

	İşletme Sayısı	Oran (%)
Evet. Düzenli eğitim hizmeti sağlıyorum	7	19.4
Sadece işbaşında eğitim sağlıyorum	25	69.4
Hayır. Tecrübeli/kalifiye elemanla çalışıyorum	4	11.2
<b>TOPLAM</b>	<b>36</b>	<b>100</b>

Tablo 17'ye göre; işletmelerin sadece % 19.4'ünün düzenli mesleki eğitim sağladığı, % 69.4'ünün ise işbaşında eğitim sağladığı ve % 11.1'inin herhangi bir mesleki eğitim sağlamadığı ancak tecrübeli/ kalifiye elemanla çalıştığı görülmektedir.

Ayrıca işletmelerle yapılan görüşmelerde özellikle Tosya'da faaliyet gösteren işletme yetkilileri, personelin önemli bir kısmının çıraklık okulundan gelenlerden veya geleneksel usta-çırak ilişkisiyle yetişenlerden oluştuğunu belirtmiştir. Bu ifadeler ışığında işletmelerin % 69.4 oranındaki “sadece işbaşında eğitim sağlıyorum” cevabı anlam kazanmaktadır.

İşletmelerin meslek odaları ve üniversite gibi kurumların önderliğinde mesleki veya kişisel gelişim için verilecek bir eğitime iştirak etme yönündeki ilgileri incelendiğinde; işletmelerin % 50'si meslek odaları, üniversite gibi kurumların vereceği kişisel gelişim kurslarına katılabileceklerini, diğer yarısı ise bu tür etkinliklerde yer alamayacaklarını belirtmiştir.

### Ar-Ge, Kalite Güvence Sistemi Belgesi ve Yatırım Teşvikleri

Tablo 18'de işletmelerin Ar-Ge birimlerinin olup olmadığı yönündeki değerlendirmeler verilmekte olup, işletmelerden 6 tanesi (% 16.67) bünyesinde Ar-Ge birimi bulundurduğunu, sadece 1 tanesi (% 2.78) Ar-Ge birimlerinin olmadığını, fakat kurmayı planladıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 18. İşletmelerin Ar-Ge birimi bulundurma durumu

		İşletme Ölçeği		
		10-49	50+	Toplam
Evet	İşletme Sayısı	2	4	6
	İşletme Ölçeği İçindeki Payı	6,90	57,14	16,67
	TOPLAM %	5,56	11,11	16,67
Hayır	İşletme Sayısı	26	3	29
	İşletme Ölçeği İçindeki Payı	89,66	42,86	80,56
	TOPLAM %	72,22	8,33	80,56
Yok, ama kurmayı planlıyoruz	İşletme Sayısı	1	0	1
	İşletme Ölçeği İçindeki Payı	3,45	0,00	2,78
	TOPLAM %	2,78	0,00	2,78

Diğer taraftan 10-49 arası personel istihdam eden işletmelerin % 6.90'ı Ar-Ge birimi bulundururken, 50 ve üzeri personel istihdam eden işletmelerin % 57,14'ünde Ar-Ge birimi bulunmaktadır.

İşletmelerin kalite güvence sistemi belgesine sahip olma durumu incelendiğinde 9 işletmenin (% 25) bu tür bir belgeye sahip olduğu anlaşılmıştır.

Yatırım teşviklerinden yararlanma durumu incelendiğinde ise 33 işletmenin (% 91.7) teşviklerden yararlandığı anlaşılmıştır. Bu sonuçlar Kastamonu ilinin teşvik

kapsamında olmasının önemli bir etken olmasıyla beraber, işletmelerin devletçe verilen olanakları takip ettiklerini de göstermektedir.

### İşletmelerin İşyeri/Şirket Birleşmelerine Bakışı

Çalışmada işletmelere; "işyeri/şirket birleşmeleri veya kooperatif/birlik türü oluşumlar için yapılabilecek teşviklere katılır mısınız?" şeklinde yöneltilen soruya verdikleri cevap, Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 19. İşletmelerin işyeri/şirket birleşmelerinden faydalanmayı düşünme durumu

		Faaliyet Türü					TOPLAM
		Yongalevha, Liflevha	Kontrplak	Doğrama	Mobilya	Kereste	
Evet	İşletme Sayısı	*	3	6	*	*	12
	Faaliyet Türü %	50,0	75,0	28,6	20,0	25,0	33,3
Hayır	İşletme Sayısı	*	*	15	4	3	24
	Faaliyet Türü %	50,0	25,0	71,4	80,0	75,0	66,7
TOPLAM	İşletme Sayısı	*	4	21	5	4	36
	%	5,6	11,1	58,3	13,9	11,1	100,0

\* İşletme sayısı 3'den az olduğundan sayıları verilmemiştir

Tablo 19'da görüldüğü gibi, sadece 12 işletme (% 33.3) olumlu yanıt vermiştir. Geriye kalan 24 işletme (%66.7) ise bu tür birleşme veya oluşumlara sıcak bakmadıklarını ifade

etmiştir. Diğer taraftan; toplam işletme içinde % 11.1 paya sahip olan kontrplak faaliyeti, bu soruya % 75.0 oranı ile "evet" cevabı verirken, tüm işletmeler içinde sayıca % 58,3'lük paya

sahip doğrama faaliyetinin işyeri/şirket birleşmelerine % 71.4'lük oran ile "hayır" cevabı verdiği tespit edilmiştir. Kereste alanında faaliyet gösteren işletmeler ise kontrplak faaliyetinin tersine % 75 oranıyla bu tür bir girişime sıcak bakmadıklarını ifade etmişlerdir.

İşyeri/şirket birleşmeleri veya kooperatif/birlik türü oluşum fikrine sıcak bakana yöneltilen "Böyle bir çalışmaya hangi kurumun öncülük etmesini isterdiniz?" sorusuna karşılık alınan cevaplar ise Tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20. İşletmelerin işyeri/şirket birleşmesine öncülük etmesini tercih ettiği kurum/kuruluş

	İşletme Sayısı	Oran (%)
Esnaf ve Sanatkarlar Odası	2	16.7
Ticaret ve Sanayi Odası	6	50.0
Kamu Kurumları	2	16.7
Diğer	2	16.7
<b>TOPLAM</b>	<b>12</b>	<b>100.0</b>

İşyeri/şirket birleşmelerine olumlu bakan 12 işletmeden ağırlıklı olarak 6'sının tercihi işletme (% 50) ile "Ticaret ve Sanayi Odası" olmuştur. Bunun dışında 2'şer işletme de "esnaf ve sanatkar odası", "kamu kurumları" ve "diğer" başlığı altında "AB ile KOSGEB" cevabını vermiştir.

### Kastamonu İlinin Türkiye Orman Ürünleri Endüstrisi İçindeki Yeri

Türkiye yüzölçümünün % 1.71'ini oluşturan Kastamonu ili, toplam ormanlık alanın ise % 3.71'ine sahiptir (OGM, 2006). Bu sebeple gerek hammadde üretimi, gerek orman ürünleri endüstrisi alanında ülkemizin önde gelen illerinden olması beklenmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'in gerçekleştirmiş olduğu 1992 Genel Sanayi ve İşyerleri Sayımı (GSİS) sonuçlarına göre, toplam işyeri sayısının % 0.56'sı, toplam istihdamın ise % 0.43'ü Kastamonu iline aittir. 2002 GSİS sonuçlarına göre ise Kastamonu ilinin işyeri olarak % 0.64'lük, istihdam olarak da % 0.42'lik bir paya sahip olduğu tespit edilmiştir. 1992 GSİS sonuçlarına göre orman ürünleri endüstrisinin Kastamonu ili imalat sanayi içindeki payı, işyeri sayısı bakımından % 37.62 iken, bu oran 2002 GSİS sonuçlarına göre % 47.14'e yükselmiştir. Yine imalat sanayi içinde orman ürünleri endüstrisinde çalışan

sayısının oranı 1992'de % 39.26 iken, 2002 yılında bu oran % 32.14'e düşmüştür (TÜİK, 2005).

Ağaç ve mantar ürünleri üretiminde 2007 yılının birinci üç aylık döneminde % 25.3, ikinci üç aylık döneminde % 19.8, üçüncü üç aylık döneminde % 23.8, dördüncü üç aylık döneminde % 3.2 oranında artış kaydedilmiştir. Bu gelişmeler sonucu 2006 yılında % 2.5 artan ağaç ve mantar ürünleri üretimi, 2007 yılında % 17.5 artmıştır. 2006 yılında % 85.9 olan kapasite kullanım oranı, 2007 yılında % 85.7'ye gerilemiştir (TOBB, 2009a).

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) veritabanından alınan verilere göre, ağaç ve mantar ürünleri alanında faaliyet gösteren işletmelerden % 2.63'lük kısmı Kastamonu ilinde bulunmaktadır. Bu işletmeler ülke genelinde bu alanda çalışan toplam personelin % 5.93'lük kısmını istihdam etmektedir. Aynı şekilde bu sektörde mühendis olarak istihdam edilenlerin % 12.09'u, teknisyenin % 7.38, ustanın % 3.35, işçinin % 5.82 ve idari personelin % 5.61'i Kastamonu ilinde yer almaktadır. Yine Kastamonu ilinde bu sektörde faaliyet gösteren işletmeler, fiziki kapasite olarak ülke genelinde açık alanın % 6.88'ine, kapalı alanın % 6.87'sine sahiptir. Üretim kapasitesi olarak da ülke genelinin 7 368 519 adet ile % 0,16'sını, 45 524 417 m<sup>2</sup> ile % 11.01'ini ve 1 123 001 m<sup>3</sup> ile % 2.36'sını teşkil etmektedir (TOBB, 2009b).

Yine TOBB veritabanından alınan verilere göre, ağaç mobilya alanında faaliyet gösteren işletmelerin % 0,67'si Kastamonu ilinde bulunmaktadır. Bu işletmeler ülke genelinde çalışan toplam personelin % 0.35'ini istihdam etmektedir. Bu sektörde ülke genelinde istihdam edilen toplam mühendisin % 0.69'u, teknisyenin % 1.70'i, ustanın % 1.31'i, işçinin % 0.14'ü ve idari personelin % 0.51'i Kastamonu ilinde bulunmaktadır. Kastamonu ilinde bu alanda faaliyet gösteren işletmeler, fiziki kapasite bakımından ülke genelinin açık alan olarak % 0.33'üne, kapalı alan olarak ise % 0.43'üne sahiptir. Kastamonu ili bu alanda üretim kapasitesi bakımından ülke genelinin 230 382 adet ile % 0.53'üne, 8 901 takım ile % 0.19'una ve 73 760 m<sup>2</sup> ile % 0.49'una sahiptir.

Tablo 21'de Türkiye geneli ve Kastamonu iline ait ihracat rakamları ve yıllık değişim oranları verilmiştir.

Tablo 21. 2002-2008 döneminde gerçekleşen ihracat ve yıllık değişim oranları

YILLAR	Türkiye İhracatı (000 \$)	Kastamonu İhracatı (000 \$)	Yıllık Değişim Oranı, Türkiye	Yıllık Değişim Oranı, Kastamonu	Kastamonu'nun Yeri %
2002	36 059 089	20 199	-	-	0.06
2003	47 252 836	18 960	31.04	-6.13	0.04
2004	63 167 153	28 877	33.68	52.30	0.05
2005	73 476 408	53 887	16.32	86.61	0.07
2006	85 534 676	59 381	16.41	10.20	0.07
2007	107 271 750	114 374	25.41	92.61	0.11
2008	132 002 612	260 078	23.05	127.39	0.20

Kaynak: TÜİK, 2009b

Ülke genelinde 2002-2008 yılları arasında gerçekleşen ihracatın sırasıyla % 0.06, % 0.04, % 0.05, % 0.07, % 0.07, % 0.11 ve % 0.20'si Kastamonu ilinden olmuştur (Bu rakamlar merkezi Kastamonu ilinde bulunan firmalar için geçerlidir). Türkiye genelinde 2007 yılında gerçekleşen ihracatta 2003 yılına göre % 127.02'lik bir artış gerçekleşirken, Kastamonu ilinde bu artış % 503.24 olmuştur. Yine Tablo 21 incelendiğinde, 2003 ve 2006 yılları haricindeki tüm yıllarda yıllık değişim oranı olarak Kastamonu ili Türkiye genelinin üzerinde yer alırken, Türkiye'ye oranı bakımından oldukça düşük seviyelerde kalmıştır.

2003-2007 yılları arasında Türkiye'de orman ürünleri alanındaki ihracatın toplam ihracat içindeki oranı sırasıyla % 1.65, % 1.68, % 1.64, % 1.68 ve % 1.81 olarak gerçekleşmiştir (TÜİK, 2009b). Kastamonu ilinde 2002-2006 yılları arasında orman ürünleri alanında gerçekleşen ihracatın yine Kastamonu ilinde gerçekleşen toplam ihracat içindeki oranı sırasıyla % 3.46, % 0.91, % 0.92, % 0.32 ve % 0.49 şeklindedir (DTM, 2009).

Diğer taraftan 2005 yılı verilerine göre Kastamonu ilinde yongalevha sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin ülke içindeki pazar payı % 6.25'tir. Bu oran liflevha sektöründe % 11.97'dir (DPT, 2007).

Kastamonu ilinin ekonomik yapısı itibariyle genel olarak geçim kaynakları orman ve tarım ürünlerine dayalıdır. Bu nedenle Kastamonu ili için sanayileşmekten söz etmek mümkün değildir. Bunun için Kastamonu, "Kalkınmada Öncelikli İller" kapsamına alınmıştır. Bu nedenle Hazine Müsteşarlığı tarafından yayımlanan Yatırımların Teşviki ve Yıllık Program Kararnamesi gereğince yatırımcılara çeşitli kolaylıklar, müteşebbisi yönlendirici imkanlar sağlanmaktadır (Anon, 2006).

2005 yılında çıkan 5084 sayılı Yatırım Teşvik Kanunu'na göre, Kastamonu ilinin de teşvik kapsamına alınmasıyla Kanundan

faýdalanan girişimlerin sayısı giderek artmıştır. Hazine Müsteşarlığı verilerine göre; Kastamonu ilinde 2004 yılında 5 adet yatırım teşvik belgesi alınırken, bu rakam 2005 yılında 18'e kadar yükselerek Türkiye toplamı içindeki oranı % 0.78'e ulaşmıştır. Diğer taraftan ithal edilecek makine ve teçhizat tutarı bakımından 2007 yılında 205 838 000 \$ gibi bir rakama ulaşmıştır ki, bu rakam da Türkiye toplamının % 3.57'sine eşittir. Kastamonu ili orman ürünleri endüstrisi alanında kullanılan teşvikler bakımından 2007 yılında yapılan sabit yatırımlarda % 36.68, ithal edilecek makine ve teçhizat tutarı bakımından da % 33.83'lük oranlara ulaşmıştır (HM, 2009).

### Tartışma ve Sonuç

Çalışmada öncelikle Kastamonu ilinde bulunan tüm orman ürünleri sanayi işletmelerinin sayısının tespiti yapılmış, bunların ilçelere göre dağılımı belirlendikten sonra anket çalışması yapılacak ölçekteki kısmına ulaşılmaya çalışılmıştır. Orman ürünleri endüstrisinde faaliyet gösteren 920 işletme tespit edilmiş olup, 830 tanesi marangoz-doğrama, 41 tanesi kereste, 41 tanesi mobilya, 6 tanesi kontrplak ve 2 tanesi yongalevha/liflevha üretimi yapmaktadır. Bunların büyük çoğunluğu tam zamanlı çalışmayan, düşük teknolojiye sahip, kapasite kullanımı ve üretim miktarı oldukça düşük olan işletmelerdir. İlde bu alanda 10 ve üzeri personel istihdam eden 43 işletme tespit edilmiş, anket uygulanmış ve 36 tanesi ile anket çalışması tamamlanmıştır.

Yapılan çalışmada; ankete katılan işletmelerin % 47.2'si limited, % 27.8'i ise şahıs işletmesi olarak tespit edilmiştir. Yine yapılan görüşmelerde limited şirket yapısındaki çoğu işletmenin aile tipi olduğu tespit edilmiştir. Kastamonu ili orman ürünleri endüstrisinin en çok üretim ve istihdam oluşturan bu işletmelerinde bile büyük oranda aile tipi bir yapının olması dikkat çekmektedir.

İşletmenin ölçeği büyüdükçe, nitelikli personelin sayısında artış olmaktadır. Yine işletmenin büyüklüğü arttıkça üretim ve ciro değerlerindeki artış oransal olarak büyümektedir.

TÜİK'in dış ticarete ilişkin verilerinde işletmelerin merkezi baz alınmaktadır. Merkezi Kastamonu dışında olsa da Kastamonu ilinde faaliyet gösteren işletmeler de dahil edildiğinde, 2007 yılında Kastamonu ilinde orman ürünleri alanındaki ihracatın ülke toplamının % 0.48'ini oluşturduğu anket sonucunda tespit edilmiştir. Aynı şekilde, Kastamonu ilinde gerçekleşen toplam ihracatın % 8.12'si orman ürünleri endüstrisinde gerçekleşmiştir. 2006 yılında orman ürünleri ihracatında, Kastamonu ilinin ülkedeki toplam ihracatın % 0.95'ine, ildeki toplam ihracatının ise % 23.08'ine sahip olduğu tespit edilmiştir. Büyümenin ihracatla gerçekleştiği dikkate alınır, Kastamonu ilinde ihracat yapan işletmeler incelendiğinde hemen hepsinin önemli sayıda nitelikli personel çalıştırdığı, ayrıca 50 ve üzeri sayıda personel istihdam ettiği görülmektedir.

Bunun yanında anonim şirket yapısındaki işletmelerin gerek istihdam, gerekse üretim anlamında lokomotif olduğu belirlenmiştir. İşyeri birleşmeleri veya kooperatif /birlik türü oluşumlara teşvik uygulamasına genelde olumlu bakılmadığı, olumlu bakanların ise bu tür uygulamalara ticaret ve sanayi odasının öncülük etmesini beklediği görülmüştür. Bu anlamda, orman ürünleri sanayinin büyümesi için bu tür uygulamalar teşvik edilmeli, Ticaret ve Sanayi Odası, Esnaf ve Sanatkar Odası gibi meslek örgütleri ile Sanayi Ticaret İl Müdürlüğü, Orman İşletme Müdürlükleri ve üniversitenin ilgili bölümleri gibi devlet kurumları bu konuda koordinasyon içerisinde olmalıdır.

Araştırma sonucunda işletmelerin % 91.67 gibi büyük bir çoğunluğunun yatırım teşviklerinden faydalandığı belirlenmiştir. Özellikle 2005 yılında çıkan 5084 sayılı Yatırım Teşvik Kanunu'nun Kastamonu ilini de kapsaması, bu tarihten sonra orman ürünleri endüstrisinde istihdam, üretim ve ciro bakımından büyümeyi sağlamıştır. Bu tür uygulamalar daha etkin bir şekilde sürdürülmeli, Kastamonu ili için hayati önem taşıyan bu endüstrilere özel teşvikler getirilmelidir.

Çalışmada ulaşılan sonuçlardan da anlaşılacağı üzere her faaliyetin üretim ve ciro durumunda artış ve azalışlar olan dönemler bulunmaktadır. Ankete katılan bazı işletmeler 2004 veya daha sonraki yıllarda kurulduğundan

bazı yıllarda üretim veya ciro değerlerinde keskin değişimler görülmüştür. Bunun yanı sıra, işletme yetkilileriyle yapılan görüşmeler sonucunda, bu değerlerdeki dalgalanmaların bir sebebinin de stok durumu olduğu ve üretim ile satış yapılan yıllar arasındaki farklılıktan kaynaklandığı anlaşılmıştır.

Türkiye'de orman ürünleri sanayindeki üretimin 2006'da % 2.5, 2007'de % 17.5'lik artış görülmüştür. Anketten çıkan sonuçlara göre; Kastamonu ilindeki kereste üretimi 2006 yılında % 4.18'lik artışla ülke artışının üzerindeyken, 2007 yılında % 13.22'lik düşüşle gerisinde kalmıştır. Yongalevha/liflevha faaliyetinin üretimi 2006 yılında % 6.58 oranında düşerken, 2007 yılında % 12.45'lik bir artış göstermiştir ve her 2 yılda da Türkiye artışlarının gerisinde kalmıştır. 2006 yılında kontrplak üretimi % 6.24 düşüp, 2007 yılında % 4.24'lük artış göstererek yongalevha/liflevha endüstrisindeki gibi her 2 yılda da ülke artışının gerisinde kalmıştır. Ayrıca, mobilya ve doğrama endüstrilerinde her 2 yılda da ülke artışı üzerinde bir değişim gerçekleşmiştir.

Üretimde yaşanan en büyük sorunlar pazar ve finansman yetersizliği olarak dile getirilmiştir. Üretimin verimli yapılabilmesi için pazar ve finans problemlerini çözebilecek kooperatif/birlik türü kuruluşlar oluşturulup, bu endüstride sürdürülebilir bir büyüme sağlanabilir. Hatta bazı işletme sahipleriyle yapılan birebir görüşmelerde, "hükümetin kendilerine üretim ve pazarlama konularında danışmanlık yapacak, sorunlarını sürekli yakından izleyip ilgili mercilere iletecek uzmanları istihdam etmesini ve bu kişilerin kendileriyle sürekli ilgilenmesi gerektiği" yönünde bir öneri de dile getirilmiştir.

İşletmelerin sadece % 19.4'ü kurum içi mesleki eğitim sağladıklarını belirtmiş, diğerleri işbaşında eğitim sağladıklarını veya tecrübeli/kalifiye personel çalıştırdıklarını beyan etmişlerdir. Yine bu işletmelerin çoğunda çıraklıktan yetişme personel bulunduğundan, geleneksel usta-çırak eğitim yapısı önemli bir oranda sürmektedir. Bu durumun mesleki anlamda faydası olmasına karşın, global ölçekte değişimlere ayak uydurulabilmesi, yeniliklerin takip edilebilmesi için teknik donanımı olan, yüksek nitelikli uzman personel istihdamı gerekmektedir. Nitekim bu sektörde faaliyet gösteren büyük işletmelerin bir özelliği de bünyesinde bu tür personelden çok sayıda bulundurmasıdır.

Her ne kadar ulaşılan sonuçlarda; gerek tam kapasite ile çalışamama nedenleri arasında, gerekse üretim sırasında yaşanan problemler arasında hammadde ile ilgili sıkıntı yaşanmıyor gibi görünse de, birçok işletme yetkilisinden bu konuda değişik düşünceler ortaya çıkmıştır. Bazı işletme sahipleri OGM'den edinilen hammaddenin (endüstriyel odun) yapılan üretim için yeterli niteliğe sahip olmadığını belirtmişlerdir. Özellikle Tosya'da faaliyet gösteren marangozlar, dolgun ölçüde kaliteli tomruklara ihtiyaç duyduklarını ve önemli ölçüde ithalat yoluyla hammadde temin ettiklerini ifade etmişlerdir.

Yurt içinde imal edilen kontrplağın devlet müsaadesiyle ithal edilmesine karşı oldukları, zira serbest kur rejiminin de bu yönde kendilerini sıkıntıya soktuğu ve haksız rekabetle karşı karşıya kaldıkları ifade edilmiştir.

Bazı işletmeler tarafından Katma Değer Vergisi oranının mali açıdan kendilerini zorladığı ve bu yüksek vergi oranları sebebiyle arzu edilen seviyede kaliteli üretim yapamadıkları ifade edilmiştir. Hükümet tarafından vergi konusunda üretimi ve istihdamı teşvik edecek düzeyde yükün azaltılması yönünde bazı adımların atılması gerektiği de özellikle ifade edilmiştir.

Diğer taraftan yaşanan ekonomik kriz ve döviz kurundaki artış sebebi ile OGM'nin hammadde satışında ödeme kolaylıkları sağlaması işletmeciyi ithalattan önemli ölçüde uzaklaştırmıştır.

Kastamonu ilinde bu kadar çok sayıda orman ürünleri işletmesi bulunmasına rağmen, ihracat yapan işletme sayısının az olduğu çalışma sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu işletmelerin hepsinin de anonim şirket statüsünde olması dikkat çekicidir. Orman ürünleri endüstrisinin sahip olduğu büyük potansiyele rağmen bu kadar az ihracat yapılması işletmelerin büyük bir kısmının küçük ölçekli olmasından, ürün kalitesinin uluslararası standartların altında kalmasından ve dolayısıyla rekabet edecek güçten yoksun olmalarından kaynaklanmaktadır.

Sonuç olarak; orman ürünleri endüstrisi genel olarak büyümekte ve gelişmektedir. Ancak Kastamonu ili bu büyümenin gerisinde kalmaktadır. Bunun için teknolojiye yatırım yapılması, Ar-Ge harcamalarının artırılması ve teşvik edilmesi, nitelikli eleman çalıştırılması, personele yönelik mesleki eğitime daha fazla ağırlık verilmesi ve işletmelerin ihracata yönelmesi teşvik edilmelidir.

## Kaynaklar

Anonim, 1991, Orman Ürünleri Sanayi Kurumu Genel Müdürlüğü, 1980-1990 Faaliyetleri, Gelişim Matbaası, 1-124, Ankara.

Anonim, 2006, Kastamonu Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 2005 Yılı Kastamonu İlinin Yıllık Sanayi Ekonomik ve Ticari Durumu Hakkında Rapor, Kastamonu.

Aytin, A., 2006, Düzce İli Orman Ürünleri Endüstrisinin Mevcut Durumu, Sorunları ve Çözüm Önerileri, Yüksek Lisans, Karaelmas Üniversitesi, <http://tez2.yok.gov.tr> (Ziyaret Tarihi:19 Aralık 2008).

Balaban, Y., 2007, Orman Ürünleri Sanayi ve Ekonomik Büyüme, Yüksek Lisans, Karadeniz Teknik Üniversitesi, <http://tez2.yok.gov.tr> (19 Aralık 2008).

Cındık, H., Akyüz, K. C., 1995, İmalat Sanayisi İçerisinde Orman Ürünleri Sanayisinin Yeri, 1. Ulusal Karadeniz Ormanlık Kongresi Bildirileri, KTÜ Orman Fakültesi, 2, 228-232, Trabzon.

DPT, 1995, Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Orman Ürünleri Sanayi Özel İhtisas Komisyonu Raporu, DPT, Ankara, 975-19-0993-7.

DPT, 2001, Sekizinci Kalkınma Planı Ormanlık Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara, DPT: 2531. <http://ekutup.dpt.gov.tr> (Ziyaret Tarihi: 26 Mayıs 2009).

DPT, 2007, Dokuzuncu Kalkınma Planı Ağaç Ürünleri ve Mobilya Sanayi Özel İhtisas Komisyonu Raporu, DPT, Ankara, 978-975-19-4139-8.

DTM, 2009, İhracatta Görünüm, [www.dtm.gov.tr](http://www.dtm.gov.tr) (Ziyaret Tarihi: 17 Haziran 2009).

HM, 2009, Yatırım Teşvik İstatistikleri, Hazine Müsteşarlığı, [www.hazine.gov.tr](http://www.hazine.gov.tr) (Ziyaret Tarihi: 26 Mart 2009).

Karayılmazlar, S., Çabuk, Y., Aşkın, A., 2006, Bartın İli KOBİ (Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler) Niteliğindeki Orman Ürünleri Endüstri İşletmelerinin Sosyo-ekonomik Özellikleri, Gazi Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 6(2), 224-243.

Kılıç, Y., 2007, Türkiye Ağaç Kaplama ve Kontrplak Endüstrisinin Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri, Doktora, Gazi Üniversitesi, <http://tez2.yok.gov.tr> (08 Mayıs 2009).

KOBM, 2009, Orman Ürünleri Üretimi, Kastamonu Orman Bölge Müdürlüğü, Kastamonu, [www.kobm.gov.tr](http://www.kobm.gov.tr) (Ziyaret Tarihi: 11 Haziran 2009).

Kurtoğlu, A., Koç, K., H., Erdinler, E., S. ve Sofuoğlu, E., S., 2009, Türkiye Orman Ürünleri Endüstrisinin Yapısal ve Eğitsel Sorunları, II. Ormanlıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi, 19-21 Şubat 2009, Isparta, Isparta: Fakülte Kitabevi, 176-186.

OGM, 2006, Orman Varlığımız, Orman Genel Müdürlüğü, Ankara, [www.ogm.gov.tr](http://www.ogm.gov.tr) (Ziyaret Tarihi: 25 Şubat 2009).

OGM, 2009, Orman Ürünleri Üretimi, Orman Genel Müdürlüğü, Ankara, [www.ogm.gov.tr](http://www.ogm.gov.tr) (Ziyaret Tarihi: 11 Haziran 2009).



Orhun Bilge, N., 1996: Uygulamalı Regresyon ve Korelasyon Analizi, İstanbul, 2-975.

Örs, Y., Akyıldız, M., H., 2004, Türkiye Yonga Levha Endüstrisinin Dış Ticaret Durumu, Gazi Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 4(1), 58-80.

Serin, H., Akyüz, İ., Cındık, H., Akyüz, K., C., 2002, İçel İli Küçük ve Orta Ölçekli Orman Ürünleri Sanayi İşletmelerinin Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri, Gazi Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 2(1), 34-46.

TOBB, 2009a, Ekonomik Rapor 2007, [www.tobb.org.tr](http://www.tobb.org.tr) (Ziyaret Tarihi: 31 Temmuz 2009).

TOBB, 2009b, Sanayi Veritabanı, [www.tobb.org.tr](http://www.tobb.org.tr) (Ziyaret Tarihi: 31 Temmuz 2009).

TÜİK, 2005, Genel Sanayi ve İşyerleri Sayımı 2002, Ankara, 975-19-3927-5.

TÜİK, 2009, Dış Ticaret İstatistikleri, [www.tuik.gov.tr](http://www.tuik.gov.tr) (Ziyaret Tarihi: 11 Haziran 2009).